

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆ APARE DUMINECA ◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Prețul abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
" " " " pe 1/2 de an 5 cor.
" România și străinătate pe an 14 frc.
" " " " pe 1/2 an 7 "

Manuscrisele se adresează la redacțiunea
„Foaia Diecezană” iar banii de prenumăra-
țiune și inserțiuni la Administrațiunea Tipo-
grafiei și Librăriei diecezane în Caransebeș
Telefon Nr. 30.

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficiale, concurs, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 750 cor., până la 200 de cuvinte 10 cor., de aci în sus 12 cor

Nr. 6936/1917.

Colecta pentru pedagogi.

APEL

**către toți binevoitorii elevilor noștri
seminariali.**

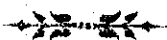
Scumpetea ne mai pomenită din zilele acesteia a îngreunat atât de mult traiul elevilor noștri dela pedagogie, încât duc astfel de lipse, cari trebuie să ne îndemne a le sări în ajutor.

Apelăm dară la simțul creștinesc și de umanitate a celor cu stare și mai ales a celor fără copii, ca din cele-ce cu belșug le-a dăruit Dumnezeu, să se grăbească a ajuta pe acești elevi sărmani, trimițând ajutorul la adresa cassei diecezane

Onoratele oficii parohiale să aducă acest apel la cunoștința celor-ce ar fi în stare să contribuie în acest scop.

Caransebeș, din ședința senatului bisericesc, ținută la 6 Novembre 1917.

Dr. E. Miron Cristea
episcop.

Ogoriți — dar ogoriți adânc.

Deși suntem neam de plugari, totuși nu ne putem fali cu roadele acestui meșteșug. Altfel ar fi, dacă nu am plugari numai muncind ca de osândă, ci ne-am și întrebat: de ce muncim așa, ce țânta are lucrul nostru, și oare nu cere cumva țânta aceasta să lucrăm altcum? În zilele acestea — spre pildă — în tot largul Bănătu-lui răsturna-vor plugurile brazde late, se va face cu zor — pe unde se va face — ogorul de toamnă, de a cărui bunătate sunt convingși — pe unde vor fi convingși — și oamenii noștri. Căci însa ar ști să-mi spună, în ce stă bunătatea ogorului de toamnă? N'ar trebui oare să-l facem altcum, pentru ca bunătatea lui să fie și mai vădită, să se arăte și mai lămurit colo, pe vremea secerișului?

Cum am mai multă vreme, răspund cu drag eu, rugând pe cei cari din întâmplare ar căți rândurile mele să le spună și altora, căci — nespun de însemnată e munca aceasta: ogorul de toamnă, ogorul adânc.

Priviți o holdă neogorâtă! Puterile naturii au bătut-o, oamenii și vitele au dripit-o. Fărâmele de pământ ce o alcătuesc, par'că ar fi înțeleșate — atât de strâns se leagă deolaltă. Vin ploii, cade neaua — puțină apă poate cuprinde atare pământ întrânsul, căci strâmte sunt golurile dintre fărâme, lipsesc rezervoarele, în cari să se adune apa. Pe suprafața lui în grabă se fac băltoace, din cari apa se stoarce în „răzoare”, „sloguri” sau în brazdele miezuinilor și de aici tot mai departe, până în spumegarea râurilor, ducând și multe din sucurile, din puterea lanurilor noastre.

Un loc arat însă, par'că e un intins de văgașe, de mici șanțurile; apa se adună în ele și alunecă pe spinarea brazdelor în rezervoarele mai încăpătoare, în golurile nenumerate formate la vatra brazdelor. Și cu cât e mai adundă arătura, cu atât mai cuprinzătoare sunt și aceste goluri, din cari apa nu se poate scurge, decât în jos.

Să ogorim dară, și să ogorim adânc. E singurul mijloc de a ne aduna apă.

Dar nu numai adunăm ei și păstrăm apa — arând adânc. Căci priviți tot holda neogorită, bunăoară o miriște de grâu. Bate vânt de primăvară, se topește zăpada, se duce și în ea, dar prea multă în alvia râurilor. Pripește soarele, și razele lui par'că ar sorbi umezeala păturii deasupra pământului. Și atunci din adânc, unde s'a strecurat în lungul iernii, apa iar se înalță la suprafață. Și se înalță uimitor de repede pe mii de mii de drumuri, prin niște țevișoare așa de grosimea perisorului, de unde se și numesc: *țevi sau vase capilare*. — Dar ogorul? La vatră, unde s'a tăiat brazda, acolo tăiată e și comunicarea țevilor acestora cu suprafața. Se înalță deci apa prin ele, dar se înalță numai până ajung la arătură, unde se opăcesc, se revarsă în laturi. Aici deci partea cea mai mare de apă nu evaporază, ci rămâne în subsol (sub partea arată) pânăce luată va fi de rădăcinioarele plantelor.

Să ogorim dară și să ogorim adânc. Cu cât mai adânc, cu atât putem păstra mai mult din belșugul de apă al iernii pentru nevoile verii.

Ce se întâmplă peste iarnă cu bulgării arăturii adânci? Apa îi umple, îi imbibează, iar însușirea acesteia e, că înghețând se umflă, desghetându-se se strâmtează. Apariția aceasta e zilnică — și în urma dilatărilor de peste noapte, și a contragerilor de peste zi — bulgării se despica se sfărâmă. Când colo spre primăvară se întetește prăpirea soarelui atunci luând în mână atare bulgăr, la cea mai mică apăsare curge printre degete, par'că ar fi măcinat. Pământul în starea aceasta se zice, că e frăgezit, ori mai bine e „prăjit” și în desul pregătit pentru munca premergătoare sămânțului.

Dar pe lângă această îmbunătățire vădită în țesutul solului (pământul arat) e și alta cu mult mai însemnată, nevăzută, în prelucrarea felurilor materii, cari alcătuiesc fărâmele țărâni. Natura are grijă, ca din nutremânturile ascunse în sânul pământului, zi de zi prin truda apei, aerului, temperaturii, apoi a rămelor, gândacilor, viermilor ș. a. o parte oarecare *din crude* cum sunt să se schimbe astfel în firea lor, ca potrivite să fie pentru nutrirea plantelor. Munca asta a naturii o ajutorăm nespun de mult, când ogorim, când așadară *puhăvind* pământul, ușurăm străbaterăa apei, circularea aerului, punem o suprafață mai mare de pământ înrăuririi veshnicilor schimbări de temperatură.

Ogorind deci, se întâmplă astfel de schimbări, prefaceri în structura fizică și compoziția chimică a solului, încât putem zice: *un ogorit e tot atât cât o bună gunoieră și cu cât ogorirea e mai adâncă, cu atât e mai tare această gunoieră.*

Ogorul poate fi lucrat și sămănat apoi la primăvară nu numai mai ușor, ci și mai din vreme, ceea ce sub clima noastră aplicată spre secetă e de foarte mare însemnatate. De câte ori n'a sosit vremea sămănatului și stai cu mâinile încrucișate acasă, pentru că *mîriștea* gâlgăie de apă. A te băga cu plugul în ea ar fi o dovadă prea grăitoare de... nepricepere. Aștepți dară. Și când e atât de svântată, ca să poți porni răsturnarea brazdelor, atunci vezi cu groază că în răstimp de abia o săptămână într'atâta s'a uscat pământul, încât o parte a holdelor trebuie s'o lași „pârlog”, „țelină”, deoarece a cerca să o ari, înseamnă a-ți rupe puterea și a-ți omori vitele cu dinadinsul. Pricina acestei grabnice uscări e de a se căuta în amintitele țevi capilare, cari asemeni unor „trăguni” sorb umezeala pământului.

Unde e ogorit însă, acolo partea cea mai mare a țevilor ajunge numai până la sol, la arătură. Așadar fiind această ferită de năvala fără opreliște a umezelei din adânc, pripită de soare mai grabnic ajunge în starea cea mai potrivită de reveneală, când ți-e mai mare dragul să ari, sau să grăpezi. Deci mai poți plini din vreme aceste munci. Dar și mai amânat le poți întrerupe, pentru că stratul arat niciodată nu se uscă de tot, într'una primește reveneală din partea subsolului, primește nu prea multă deodată, ci cu socoteală, după preliminarul general al naturii, preschimbat de noi potrivit nevoilor noastre.

Să ogorim prin urmare adânc; cu cât mai adânc cu atât mai sigur osândim putrezirii miile de sămânțe ale buruienilor, a căror prezență în holdele noastre — nu ne aduce câștig, ci păgube enorme.

Dar — cât de adânc? Greu de spus! După părerea mea ogorirea de toamnă trebuie să fie cam de 20 cm. de adâncă.

Mai tare adâncind scoți prea mult pământ nemuncit, în care sămănăturile nu vor prospera.

E fără spor arătura aceasta, de cele mai multe ori nici nu poate fi făcută de doi bouleni ai plugarilor noștri. Să nu cruțăm însă vreme și osteneală, căci dintre toate muncile date holdelor noastre, ogorirea se răsplătește mai sigur și mai bogat. Nu știu prin ce vorbe să îndemn, să rog oamenii noștri, ca să-și ogorască orice loc, care nădăjduesc să samene la primăvară și să-l ogorască adânc. E o poruncă aceasta și plugarul care o calcă se păgubește pe sine și păgubește și neamul, al cărui fiu e.

Fie-vă deci deviză:

„Ogoriți — dar ogoriți adânc”.

Pavel Grecu.

Pentru orfani.

Gornea-Liubeova.

Preotul Pavel Popescu ne trimite de aci suma de **131 c.**, colectată dela 92 inși, cari au contribuit sumulițe mai mici. Sume mai mărișoare au dat preotul Pavel Popescu și Dtru Megeleş câte 10 c., Teodor Lazarovicu și Nic. Lazarovicu câte 6 c., Lucreția Popescu, Toma Strimbei, George Popă, Petru Popa câte 5 c., comuna 50 c. Dumnezeu să le răsplătească!

Glogon.

Oticiul protopopesc al Panciovei ne anunță, că s'au mai colectat în unele parohii **268 c. 40 f.** Dela Ovcea (evacuata), Mramorac, Deliblata au intrat mai puțin.

Amintire specială merită colectă dela Glogon, unde parohul Valeriu Perin a alergat pe la toți, adunând o sumă frumoasă de 175 c. 40 b. Toți au oferit sumulițe frumoase. Așa preotul Valeriu Perin. văduva Todora Idvoreanu, Stana Idvoreanu, Maria Selăgianu, Ioan Idvoreanu, soldat, Ioan Rusovanu, soldat invalid, Vasile Gruescu soldat, Emilia Bodnariu, câte 10 c. Epitropul Panta Idvoreanu 6 c., Simeon Munteanu, Ilie Stoica sen. și Iacob Bodnariu câte 5 c., alții 4, 2, și 1 c. Comuna 100 c. Familia Idvoreanu se vede e o familie lătită în Glogon, căci ocură mulți dăruitori cu acest nume. Dumnezeu să le dee bine la toți. Mulțămite și colectantului harnic.

Scolarii.

Din Glogon, tot sub conducerea preotului Perin au colectat **15 c. 42.**, așa încât cu aceștia se urcă suma din Glogon la 190 c. 82.

Discul.

Intrând și discul dela Orșova = **6 c.**, suma intrată cu discul din tractul Mehadiei se urcă la 1702 c.

Ș T I R I

Ziua eroilor. După terminarea sf. liturghii, Duminica trecută, P. S. Sa D-I episcop Dr E. Miron Cristea, dignitarii bisericești, corpul profesoral, tinerimea școlară, numeroși credincioși și oaspeți au trecut în localul școlii noastre confesionale să sărbătoriască ziua eroilor. După cuvântul comemorativ spus de prof. Ioan Hango, Prea Sfinția Sa D-I episcop scoate în evidență numeroasele jertfe românești aduse pentru pământul și țara noastră între, cari sunt și 6 preoți militari și numeroșii învătători morți pe câmpul de luptă; dovadă deci de mari sacrificii făcute de biserică și neam, sacrificii, cari ne îndreptătesc la recunoștință și la o soartă mai bună în viitor. Sărbarea s'a încheiat cu cântarea „cu sfinții odihnește”, ezecutată de corul elevilor, purcezându-se apoi la o colectă pentru reconstruirea morminților pe seama eroilor căzuți pe diferite meleaguri îndepărtate.

Distincție. Medicului-căpitan Dr Virgil Budinșian, care se află și acum la frontul rusesc, i-s'a conferit distincția „Cruții roșii” clasa a II-a cu decorația de război precum și „Crucea de trupă Carol”.

Protopop al Timișorii a fost denumit din partea Consistorului din Arad părintele Ioan Opvea, administratorul de până aci al acestui tract.

Avansare. Colonelul Dionisiu Florian dela reg. 39 de infanterie a fost avansat la rangul de general.

O problemă socială. La Arad apare de câteva zile un ziar nou, *Aradi Hirlap*, redactat de aderenții d-lui Oscar Iășzi, deci de oameni cu vederi mai largi

cari dau toată atenția și importanța marelui probleme a naționalității ajunsa astăzi pe primul plan al preocupărilor internaționale. N-rul al 3-lea aduce la loc de frunte un articol în estensiune de două pagini al d-lui Vasile Goldiș, cu lămuriri prețioase asupra fondului problemei de naționalitate. Articolul ar merita să fie tradus în întregime, pentru concepțiunile filozofice și argumentarea incisivă științifică. Ne vedem însă siliți să ne restrângem la relevarea câtorva adevăruri pur sociale ce le cuprinde.

„Cu cât este mai dezvoltată o societate omenească — scrie d. Goldiș — cu atât mai mult poate omul să exploateze natura și cu atât mai puțin poate să exploateze pe semenul său. Posibilitatea exploatării naturii depinde de cunoștințele omului privitoare la natura, iar posibilitatea exploatării omului depinde de împrejurările sociale omenești. Întâia este chestiunea culturii omenești ceastălaltă este chestiunea libertății omenești. Cultură și libertate sunt două condiții fundamentale ale progresului societății omenești și amândouă împreună constituiesc civilizația omenească. Cu cât cultura este de conținut mai adânc și într'o societate se răspândește în pătri mai largi, cu atât mai puțin va fi dată posibilitatea exploatării omului prin om...”

Dupăce statornicește legea inexorabilă că omenimea tinde către un ideal chiar fără concursul voinței omenești, d. Goldiș face o distincțiune fină între puterea de coeziune a organismului social în trecut, adică forța — teroarea, și puterea care astăzi este recunoscută singură de temelie al progresului: *colaborarea liberă, voluntară*. Constată că întâia condiție a dezvoltării societății este ca toți indivizii cari constituie organismul să se poată desvolta cu cel mai repede rezultat, ceea ce depinde dela gradul culturii și libertății, dela gradul colaborării voluntare, — iar a doua condiție este ca, odatăce indivizii au ajuns la conștiința interesului lor, să caute să armonizeze interesul lor cu al semenilor. Identitatea și asemănarea intereselor crează o grupă de interese (naționalități) și cu cât această grupă de interese se poate valida liber și în raport de reciprocitate de drept cu celelalte grupe de interes, eschizându-se privilegiile pentru vre-una, cu atât și organismul — statul va fi sprijinit de grupele de interese diferite, cari sunt convinse în acest caz despre necesitatea organismului (statul).

Problema naționalistă este problema exclusivă a statelor poliglote. Ea se ivește deodată cu trezirea conștiinței naționale care este fructul revoluțiunii franceze. Terminul chiar de problemă de naționalitate îl întrebuințează întâiaoră Novalis în 1798. Întemeiat apoi pe izvoare și dovezi științifice d. Goldiș reduce problema de naționalitate la următoarele patru condiții: liberul exercițiu al limbii prin connaționali dela instrucțiunea primară până la cea mai înaltă, administrațiune și jurisdicțiune prin connaționali în limba proprie, reprezentanțiune și participare la conducerea statului conform forței numerice și cadastrului național prin connaționali, și asigurarea prin lege a liberei întruniri și organizări precum și libera diciziune la rezolvirea afacerilor prealabile.

Articolul conține imens material sociologic și regretăm că din cauza estenziunii lui trebuie să-l fragmentăm. În partea finală a articolului se scoate în relief caracterul adevărat al organismului viitor și prorocește asfințirea principiilor: cuius regio eius religio și cuius regio eius natio.

Frumosul articol îl încheie d. Goldiș astfel: „...cu sângele rece privesc cursul lumii, căci prin cercetări răbdătoare am ajuns la convingerea, că civilizația va aduce și neamului meu învierea...”

Nr. 6136 B ex 1917.

Onoratelor oficii parohiale!

Greutățile războiului aduc cu sine, că mulți dintre eroicii noștri soldați î-și atrag diferite boale, dintre cari amintim aici tuberculoza, boale de piept, cari boale și în timp de pace seceră multe jerte. Această boală pretinde o deosebită îngrijire, și pentru combaterea ei și alinarea suferințelor acelora, cari și-au atras-o, s'a înființat și Reuniunea „Iozsef kir. herceg szanatorium”. Sanatoriu pentru îngrijirea tuberculoșilor.

Această Reuniune pe lângă scopul umanitar general, ce și l-a propus, a luat asupra-și, din considerare la jertfele războiului, și special tămăduirea eroilor tuberculoși, și îngrijirea invalizilor tuberculoși.

Pentru ajungerea acestui scop se recer multe mijloace materiale, și de aceea numita Reuniune s'a adresat din nou și către noi, ca să sprijinim acțiunea ei întru ajungerea înaltului scop umanitar ce și l-a propus.

Pentru de a pomova deci și noi încâtva ajutorarea eroilor bolnavi de tuberculoză dispunem ca, în 6 Decembre a. c., în sărbătoarea sfântului Ierarh Nicolae, să se poarte în sfințele noastre biserici un disc pentru adunarea de daruri benevole dela credincioși, având Onorata preoțime să arate credincioșilor scopul pentru care se poartă acest disc.

Onoratele oficii parohiale să grijască deci pentru purtarea acestui disc, și apoi banii adunați să-i trimită cel mult în termin de trei zile la oficiul protopresbiteral, de unde se vor înainta apoi, pelângă conspect general la Consistoriu.

Caransebeș din ședința consistorială ținută în 6 Novembre 1917.

Dr E. Miron Cristea
episcop.

Note oficiale.

Nr. 6086 Șc. ex. 1917.

Învățătorii mobilizați și înaintați.

Pe baza ordinațiunii ministeriale de sub Nr. 120000/1914 se îndrumă din nou organele parohiale, ca tot în termin de 30 de zile să comunice preciz atât Consistorului, cât și inspectoratelor școlare reg. concernente datul înaintării învățătorilor noștri la rangul de stegari (zászlós) și sublocotenenți (hadnagy), căci întrucât din eventuala întârziere erariul sau învățătorul ar suferi pierdere, atunci această pierdere vor trebui s'o supoarte comitetele parohiale ca scaune școlare.

Totodată se îndatorează organele parohiale, ca tot în terminul de mai sus să mai comunice următoarele date: a) numele învățătorului căzut pe câmpul de luptă; b) numele învățătorului clasificat ca „invalid” (rokkant), sau „pentru serviciul auxiliar” (segédszolgálatos), dispen-

zat dela serviciul militar, care și-a început din nou funcțiunea învățătoarească; c) numele învățătorului, care de prezent îndeplinește serviciu; d) numele învățătorilor decorati.

Considerând gravitatea dispozițiilor, cuprinse în ordinațiunea ministerială amintită mai sus, precum și urmările prevăzute în acea ordinațiune, îndatorăm organele parohiale, ca să se țină strict de termenul indicat și să comunice preciz toate datele cerute mai sus, căci față de cei neglijenți se vor aplica aspre măsuri disciplinare.

Caransebeș, din ședința consistorială școlară, ținută în 7/20 Octomvre 1917.

Dr E. Miron Cristea
episcop.

Nr. 6921 B ex 1917.

Cvinevenalele preoților.

Acei preoți, cari îndeplinesc 5 sau 10 ani de serviciu să-și înainteze totdeauna de cu vreme Consistorului diecezan atestatul de serviciu, estradat de Prea Onoratul Oficiu protopresbiteral concernent, pentru ca să se poată face pași de lipsă în scopul lichidării cvinevenalelor.

Nesatisfacerea acestui ordin reinprospătat, va fi numai în detrimentul preoțimii noastre.

Caransebeș în 2 Novembre 1917.

Dr E. Miron Cristea
episcop.

Nr. 6270 Șc. 1917,

În înțelesul ordinațiunii înaltului ministeriu al cultelor și instrucțiunii publice de sub Nr. 17257—1917 eln. a. e. îndatorăm învățătorimea dela școalele noastre populare, ca să îndemne elevii, să adune prin comună albituri (de tot felul) pentru armată.

Obiectele să se adune la școală, de unde învățătorul să le espedeze gratuit pe adresa: „A Magyar Királyi Honvédelmi Miniszterium Hadsegélyező Hivatala”, Budapest V. Akadémia u. 17.

Eventuale informațiuni să se ceară dela numitul birou.

Caransebeș, din ședința consistorială ținută în 7 20 Octomvre 1917.

Dr E. Miron Cristea
episcop.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de capelan în parohia de clasa III-a din **Sadova-nouă** cu filia **Slatina-mică**, protopresbiteratul Caransebeșului se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“.

Emolumente:

1. $\frac{1}{2}$ din sesiunea parohială în complex de 32 jug. 800⁰⁰l.

Redactor responsabil: Dr. Cornel Cornean

2. $\frac{1}{2}$ din birul parohial dela 250 de case din materă și filie.

3. $\frac{1}{2}$ din venitele stolare dela boteze, cununii și înmormântări.

Recurenții vor avea să-și înainteze petițiile de concurs P. On. oficiu protopresbiteral în Caransebeș în termenul prescriș și vor avea a se prezenta în biserică în vre-o Duminică sau sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea în cântare și predicare, însă cu prealabila în-cunoștințare a Prea Onoratului Doam protopresbiter și la nici-un caz în ziua alegerii.

Sadova-nouă, din ședința comitetului parohial ținută la 17/30 Septemvre 1917.

2—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Pentru ocuparea definitivă a postului de *învățător* dela școala confesională gr. or. română din **Ramna** (Raffna) protopresbiteratul Bocșa-montană, se escrie concurs cu termen de 15 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană“ pe lângă următoarele emolumente:

1. Salar în bani gata dela comuna bisericească 1000 c.
2. Fiind școala ajutorată de stat, întregirea la salarul fundamental și eventualele gradațiuni sunt asigurate.
3. Cortel în natură cu grădină de legumi.
4. Pentru scripturistica 20 cor.
5. Pentru participare la conferințe și adunarea generală 40 cor.

6. Dela înmormântări, unde va fi poștit 1 cor.

Alesul învățător este îndatorat a cerceta regulat sf. biserică, a purta cantoratul în și afară de biserică și a purta socoșile bisericești și ale cultului.

Preferiți vor fi cei cari pot înființa și conduce cor cu tinerimea și adulți, pentru ce va primi remunerație separată.

Recurenții au să-și subștearnă petițiile Prea Onoratului Oficiu Protopresbiteral din Bocșa-montană (Boksánbánya) și cu prealabila încuviințare a acestui oficiu a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic, dar nu în ziua alegerii.

Ramna (Raffna), din ședința comitetului parohial ținută în 1 Octomvre 1917.

Ioan Pincu m. p.
preș. com. par.

Vasile Bogdan m. p.
not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Mihail Gașpar*, protopresbiter.

„Calendarul Românului,”

adecă cel al eparhiei noastre, redactat cu deosebită îngrijire va apare în curând.

Cei-ce doresc acest calendar indispensabil pentru fiecare casă românească, să grăbească a-l comanda încă de acum, iar cei cari restează cu prețul din anul trecut, să-și achite datoria.

Costă numai 1 cor. plus porto poștal.